

Predikan 1:a söndagen i fastan 10 mars 2019 i Frösunda kyrka, Prövningens stund

Prövningens stund - är rubriken i dag i evangelieboken.

Är det någon skillnad på **prövning** och **frestelse**?

I den Gamla översättningen av Fader vår, ber vi "Inled oss icke i frestelse" och i den nya översättningen ber vi "utsätt oss inte för prövning".

Vi har väl en allmän känsla av att **frestelse**, det är när någon försöker **lura oss** att göra något som är fel eller skadligt och som samtidigt kan verka lockande.

Och **prövning** är något annat. Det är något som vi möter i livet bara genom att leva och försöka överleva.

Att Gud skulle försöka lura oss att leva fel så att det skadar oss själva och andra faller på sin egen orimlighet. Luther säger också i sin lilla katekes att: "Gud frestar ingen, men vi ber i denna bön att Gus skall beskydda och bevara oss, så att djävulen, världen och vårt eget kött inte bedrar och förför oss till vantro, förtvivlan och andra svåra synder och laster och att vi när vi frestas inte låter oss övervinnas utan kämpar för att vinna den slutliga segern."

Men kan Gud utsätta oss för prövningar? Jo i en mening, kanske.

Svårigheter som vi möter i livet **kan tolkas** – som att Gud utsätter oss för prövningar. Om det i någon objektiv mening är det eller ej; är dels ganska ointressant och dels omöjligt att få reda på.

Jag kan ta ett näraliggande exempel. När jag just skulle börja min prästgöring drabbades jag av en sk "aneurysm" – det är att ett blodkärl brister på grund av en medfödd svaghet i blodkärlet. Man talar om aneurysmer på stora kroppspulsådern och aneurysmer i hjärnan. Oftast får man inga förvarningar utan är helt symptomfri tills det inträffar att blodkärlet spricker. I mitt fall var det i hjärnan. Man kan dö omedelbart av detta – men det gjorde inte jag. Ambulans och ambulansflyg till neurokirurgen på Karolinska. Efter några dygn (jag vet fortfarande inte hur många) så skickades jag tillbaka till Gotland och Visby lasarett för rehabiliteringsarbete. Jag låg där på en sal och kände ingen. Då kom en sockenpräst – han hette Alvar Boström – in i salen. Han kom inte för att besöka mig utan någon sockenbo som blivit inlagd. Men han kände igen mig och jag kände igen honom. Han bodde i mitt barndomshem och var min pappas efterträdare i Dalhems socken. Jag förstod att han skulle komma fram till min säng och i mitt undermedvetna tänkte jag nog att han skulle tycka lite synd om mig i min belägenhet. Men det gjorde han inte. Han kom fram till mig och sa: "**Johan, så här gör Gud när han utbildar präster**". Naturligtvis glömmer jag inte den repliken – och fick mig en tankeställare. Och han hade rätt i att hela situationen och att jag drabbades av aneurysmen gjorde att jag på ett helt nytt sätt förstod livets skörhet och hur nära döden vi alla är varje dag.

Att det skulle vara **Guds vilja** att jag skulle bli sjuk, det har jag aldrig trott. Men att Gud kunde **vända det onda** till något gott – det tror jag.

Många, många kan vittna om ungefär samma sak. Man drabbas av en prövning i livet. Något ont som man helst inte vill skall hända – men när det händer så fördjupas och mognar man som människa. Men vad som är Gudomligt eller inte i detta beror på vem som tolkar. Och det behöver inte bero på om människan är troende eller ej. Jag har mött ateister som blivit troende – sin tro på grund av prövningar de mött i livet.

En ganska vanlig förklaring till provningsproblematiken är att det finns en mening, men vi kan inte se den nu – kanske senare?

Denna filosofiska tanke, som ibland förekommer som lösning på teodicéproblemet, finns i en mycket populär sång:

”Prövningar vi möta få,

Och vi ofta ej förstå

Herrens vägar, när Han önskar,

Att vi himlen skola nå.

Sina barn Han leder här,

Genom sorger och besvär.

Vi förstår Hans vägar bättre ovan där.

Ovan där randas morgonen,

Och därhemma samlas helgonen.

Vi skall då förtälja om vår resa här.

Vi förstår Hans vägar bättre ovan där.”

(Insjungen av t ex Elvis och Carola)

Men dagens texter handlar om något annat. De handlar om en **valsituation**.

De handlar om det viktiga att **välja** att göra det rätta i provningens stund. I frestelsens stund.

Evangeliet handlar om att Jesus provas/frestas. Jesus hade en kamp att kämpa. Det var inte så enkelt att han aldrig tvekade om att han skulle gå upp till Jerusalem och lida och dö. Han kunde naturligtvis ha rymt ifrån hela företaget. Kanske gömt sig i bergen. Eller flyttat till Egypten. Om inte Jesus hade den valmöjligheten så var han inte fullt ut människa. Vi tänker oss gärna att **allt i passionshistorien är förutbestämt**. Predestinerat. Hela dramat när vi nu tar del av det i fastan är skrivet så att man tänker: **det kunde inte** ha gått annorlunda. Det gäller Judas som förråder honom. Vi tänker: vad synd att någon måste ha den rollen. Otur för Judas. Och Pilatus som verkligen försöker få Jesus frikänd. Men det verkar på förhand dömt att misslyckas.

Men under skeendet var inget självklart. Inte heller för Jesus själv. Han ropar i sin förtvivlan: ”Fader, om du vill det, så **ta bort denna bägare från mig**. Men låt din vilja ske, inte min.” Jesus ville alltså slippa och han har inte samma vilja som Gud Fader. Han skiljer här på **min** vilja och **din** vilja.

Jesus stod alltså inför en valsituation. Och hans mycket nära vän Petrus, ville påverka honom till att **inte** gå lidandets väg. (Matt 16:21-23).

Av detta kan vi lära oss att vi inte alltid kan lita på våra bästa vänner i prövningens stund. Även om de vill väl. Eller var kanske Petrus omtanke en omtanke om sitt eget ve och väl? Det får vi aldrig reda på. Till sist är vi **ensamma** vid beslutet i prövningens stund.

Vilka prövningar vi utsätts för varierar naturligtvis med vilka vi är och vilken situation vi befinner oss i.

Det kan vara ekonomiska frestelser, sexuella frestelser, drogfrestelser. Frestelser att tillskansa sig fördelar på någon annans bekostnad. Ja, du vet själv bäst vad som gäller för just dig.

Jesu frestelse var att överleva fastän han visste att det rätta skulle vara att ta konsekvenserna av sin förkunnelse och det liv han levat, utgivande för andra.

Prövningarna och vår förmåga eller oförmåga att stå emot dem är högst personliga. Det är viktigt att erinra sig detta: **det som är svårt för en person är lätt för en annan.**

En del människor är så hetlevrade att de ständigt måste skärpa sig för att inte klippa till andra, som bär sig dumt åt. Andra åter är så lugna att intet eller ingen kan reta upp dem till slagsmål. Det är knappast någon prestation för en absolutist att avstå från en drink – men för en alkoholist kan det vara ett svårt beslut. Osv osv

Av detta lär vi oss att vi inte skall döma om hur andra klarar eller beslutar i prövningens stund. Var och en kan endast sätta betyg på sig själv.

Vad är det då som man **absolut inte får göra** – enligt den kristna etiken?

Finns det **någon lista** att gå efter?

Får man svära, får man dansa, får man ha sex innan äktenskapet, får man tjäna mycket pengar, får man köra i en lyxig bil, får man åka flyg till Thailand (bara för att man har råd och vill det) får man undandra sig att hjälpa till för allas bästa?

Om det finns någon sådan lista så skulle det kunna vara 10 Guds bud. Men även budorden kan tolkas olika av olika människor och i olika situationer.

En av Paulus huvudpoängar är att **en Kristen människa är fri**. Det betyder fri från lagen. **Fri från**. Det finns ingen lista att gå efter. Paulus säger till och med att "Allt är tillåtet; ja, men allt är inte nyttigt. Allt är tillåtet; ja, men allt är inte uppbyggligt" (1 Kor 10:23). Men detta betyder inte att man kan leva hur som helst. Det framgår av nästa vers: "Ingen skall söka sitt eget bästa, utan var och en skall söka den andres bästa" (1 Kor 10:24). Ett annat korrektiv kommer i Galaterbrevet 5:13–14: "Ni är ju kallade till frihet, mina syskon; bruka dock inte friheten så att köttet får något tillfälle. Utan ni bör tjäna varandra genom kärleken. Ty hela lagens uppfyllelse ligger i ett enda budord **"Du skall älska din nästa såsom dig själv."**"

Låt oss bedja:

Jesus, du som blev prövad i allt

Och förmådde fatta rätt beslut

Ge oss kraft att fatta rätt beslut när det gäller

Så att det inte skadar andra människor eller mig själv

Ge mig sinnesro att

Acceptera det jag inte kan förändra

Mod att förändra det jag kan

Och förstånd att inse skillnaden

Låt dock aldrig min sinnesro

Bli så total att den släcker

Min indignation över det

som är fel, vrångt och orätt

Att tårarna slutar rinna nerför

Mina kinder och vreden

Slocknar i mitt bröst.

*Johan Blix, kh em, präst i Vallentuna församling och kontraktsprost i Roslags kontrakt
johan.blix@svenskakyrkan.se*